

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

יובל למלחמת ששת הימים

"כל המילים השמחות פרצו שוב בהורה סוערת"

שירים ממלחמת ששת הימים

"כשהתותחים יורים - המוזות שותקות" – כך טוענת אמירה עתיקה. אולם לא כל האמרות העתיקות דוברות אמת. התותחים ירו מן ה-5 ועד ל-11 ביוני והמוזות נילוו אליהם, בשירה אדירה, בכל מקום בו הם נדדו. ימים מעטים לפני שנורתה הירייה הראשונה, הושמע בביצוע בכורה בפי שולי נתן שירה של נעמי שמר "ירושלים של זהב". נדמה כאילו יד הגורל הייתה בכך, כי בפרוץ הלוחמים הראשונים אל ירושלים המשוחררת והמאוחדת, הם נשאו על שפתותיהם את השיר, שהיה אולי יותר מכל שיר אחר, ההמנון של מלחמת ששת הימים. ובבירה השלמה, השלימה גם נעמי שמר את שירה. בדרך למיצרי טירן המשוחררים השמיע רן אלירן לראשונה שיר שהוקדש למקום שאליו חזרו כוחות צה"ל אחרי עשר שנים: "שארם א שייך". באותו הזמן הדהד שיר אחר, אף הוא מוקדש לאותו המקום, בין שורות הלוחמים: "אנחנו נעבור במיצרי טירן". יוסי גמזו עדכן את "מה אכפת" החדש ושמעון בר עבר עמו מבסיס צבאי אחד למשנהו. חיים חפר נטל נעימה עממית והתאים לה את "נאצר מחכה לרבין" שעזר להעלות את המורל לכל אורך חזית הדרום. שיר אחר של נעמי שמר "מחר" קיבל משמעות חדשה כאשר הושמע מחדש מפי נחמה הנדל, ועוד ועוד. אמנים רבים לא היססו אף לרגע והציעו את עצמם ואת כשרונותיהם לצה"ל; ובעוד התותחים רועמים עדיין, הם הביאו מעט בידור ושירה אל החיילים שישבו לפוש רגע קט בין קרב שעבר לזה הבא. אלה הצלילים שליוו את מלחמת ששת הימים מפי האמנים אשר השמיעו אותם בימים אלה בכל החזיתות, משארם א שייך ועד קונטרה, מקאנטרה ועד לירדן.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

תוכן עניינים:

1. שער ראשון: משירי תקופת ההמתנה.
2. שער שני: משירי חיל האויר.
3. שער שלישי: משירי חזית דרום.
4. שער רביעי: משירי חזית מזרח.
5. שער חמישי: משירי ירושלים.
6. שער שישי: משירי חזית צפון.
7. שער שביעי: משירי אחרי המלחמה.
8. שער שמיני: שירי יזכור.

משירי תקופת ההמתנה

מס"ד	שם השיר	מילים	לחן	פירוט
1.	"אנחנו נעבור"	יחיאל מוהר	משה וילנסקי	לחץ לפירוט
2.	"החזיקי לנו אצבעות"	רימונה די-נור	נורית הירש	לחץ לפירוט
3.	"נאצר מחכה לרבין"	חיים חפר	עממי	לחץ לפירוט
4.	"מה אכפת? כן אכפת!"	יוסי גמזו	עממי	לחץ לפירוט
5.	"פגישה במילואים"	דידי מנוסי	שמוליק קראוס	לחץ לפירוט
6.	"איגרת לנאצר"	בני ברמן	בני ברמן	לחץ לפירוט
7.	"המכתב"	חזה אלברשטיין	חזה אלברשטיין	לחץ לפירוט
8.	"לילה בדרום"	חיים חפר	סשה ארגוב	לחץ לפירוט

משירי חיל האויר

מס"ד	שם השיר	מילים	לחן	פירוט
1.	"על כנפי הכסף"	נעמי שמר	נעמי שמר	לחץ לפירוט

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חזון ערכים ומורשת

משירי חזית הדרום				
מס"ד	שם השיר	מילים	לחן	פירוט
1.	"קרב רפיח"	יורם טהר-לב	צבי בורדו	לחץ לפירוט
2.	"שארם א-שייך"	עמוס אטינגר	רפי מבאי	לחץ לפירוט
3.	"מדרום תפתח הטובה"	אברהם זיגמן	אברהם זיגמן	לחץ לפירוט
4.	"לאהוב את החיים"	יובב כץ	יאיר קלינגר	לחץ לפירוט
משירי חזית מזרח				
מס"ד	שם השיר	מילים	לחן	פירוט
1.	"עמק דותן"	דליה רביקוביץ'	שמעון ישראלי	לחץ לפירוט
2.	"שוב לא נלך"	שמואל רוזן	אפי נצר	לחץ לפירוט
משירי ירושלים				
מס"ד	שם השיר	מילים	לחן	פירוט
1.	"ירושלים של זהב"	נעמי שמר	נעמי שמר	לחץ לפירוט
2.	"ירושלים של ברזל"	מאיר אריאל	נעמי שמר	לחץ לפירוט
3.	"לך ירושלים"	עמוס אטינגר	אלי רובינשטיין	לחץ לפירוט
4.	"בשערך ירושלים"	יוסי גמזו	יחזקאל בראון	לחץ לפירוט
5.	"גבעת התחמושת"	יורם טהר-לב	יאיר רוזנבלום	לחץ לפירוט
6.	"אור וירושלים"	יוסף שריג	יוסף שריג	לחץ לפירוט
7.	"ירושלים שלי"	דן אלמגור	נורית הירש	לחץ לפירוט
8.	"לבקש את ירושלים"	אהוד מנור	שלמה גרוניך	לחץ לפירוט
9.	"לכל אחד ירושלים"	נתן יונתן	מוני אמריליו	לחץ לפירוט
10.	"מי ברכב?"	רפאל ספורטה	עמנואל עמירן	לחץ לפירוט
11.	"על פסגת הר הצופים"	אביגדור המאירי	עממי	לחץ לפירוט

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חזור ערכים ומורשת

לחץ לפירוט	יאיר רוזנבלום	יורם טהר-לב	"על כפיו יביא"	.12
לחץ לפירוט	נחום היימן	דודו ברק	"שובי בת ירושלים"	.13
לחץ לפירוט	בני נגרי	דן אלמגור	"שומר החומות"	.14
משירי חזית צפון				
פירוט	לחן	מילים	שם השיר	מס"ד
לחץ לפירוט	דוד קריבושה	יובב כץ	"בתי את בוכה או צוחקת"	.1
לחץ לפירוט	אפי נצר	יובב כץ	"מלכות החרמון"	.2
לחץ לפירוט	נורית הירש	דודו ברק	"לצפון באהבה"	.3
משירי אחרי המלחמה				
פירוט	לחן	מילים	שם השיר	מס"ד
לחץ לפירוט	נעמי שמר	נעמי שמר	"החייל שלי חזר"	.1
לחץ לפירוט	נעמי שמר	נעמי שמר	"מחר"	.2
לחץ לפירוט	דובי זלצר	חיים חפר	"לחיי העם הזה"	.3
לחץ לפירוט	דובי זלצר	זמירה חן	"כל הכבוד"	.4
לחץ לפירוט	שייקה פייקוב	דודו ברק	"ארץ ישראל יפה"	.5
לחץ לפירוט	אפי נצר	דודו ברק	"פרחים בקנה"	.6
לחץ לפירוט	עממי ("הרב אלימלך)	יורם טהר-לב	"רבנו גורן"	.7
לחץ לפירוט	נורית הירש	אהוד מנור	"רק בישראל"	.8
לחץ לפירוט	נורית הירש	ירון לונדון	"גשר אלנבי"	.9
לחץ לפירוט	נעמי שמר	נעמי שמר	"בהיאחזות הנחל בסיני"	.10
לחץ לפירוט	יאיר רוזנבלום	דוד עתיד	"הייתי נער"	.11
שירי יזכור				
פירוט	לחן	מילים	שם השיר	מס"ד
לחץ לפירוט	דובי זלצר	יוסי גמזו	"הכותל"	.1

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

לחצ לפירוט	יאיר רוזנבלום	רחל שפירא	"מה אברך"	.2
לחצ לפירוט	יוחנן זראי	דידי מנוסי	"מי שחלם"	.3
לחצ לפירוט	יוסי ולד	יוסי גמזו	" במקום "קדיש" "	.4
לחצ לפירוט	אלונה טוראל	יורם טהר-לב	"בשביל אל הבריכות"	.5
לחצ לפירוט	נורית הירש	אהוד מנור	"בן יפה נולד"	.6
לחצ לפירוט	דובי זלצר	יחיאל מוהר	"הוא היה"	.7
לחצ לפירוט	יאיר רוזנבלום	יעקב רוטבליט	"שיר לשלום"	.8

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער ראשון: משירי תקופת ההמתנה

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

משירי תקופת ההמתנה

1. אנחנו נעבור / מילים: יחיאל מוהר, לחן: משה וילנסקי

לכל המיצרים יכולנו וגברנו,
מכל המיצרים יצאנו עם איתן.
עברנו את תש"ח, גם את סיני עברנו-
אנחנו נעבור במיצרי טירן!

אנחנו נעבור
בחושך ובאור
בדגל כחול-לבן
במיצרי טירן!

את כל המיצרים, אשר סגרו עלינו,
אנחנו נפרצם, כי בא, כי בא הזמן,
באגרופי-ענק, בהולם לבבנו-
אנחנו נעבור במיצרי טירן!

אנחנו נעבור...

כי כל העם דרוך, כי כל העם משמרת,
וכך השיר עולה מחוף אילת עד דן.
אנחנו נעבור, כי דרך אין אחרת-
אנחנו נעבור במיצרי טירן!

אנחנו נעבור...

2. החזיקי לנו אצבעות / מילים: רימונה די-נור, לחן: נורית הירש

קמע בשבילך, ונשיקה קטנה לאמא,
'קיטבג' מתפקע וקופסה עם עוגיות.
הגדוד חוזר לפגוש את המג"ד והשין-גימל
ושוב, ושוב אנחנו עם מדים ודיסקיות.

החזיקי לנו אצבעות!
זה עוד יביא תועלת-
החזיקי לנו אצבעות!
עד סוף התמרונים.
שמרי, שמרי על המורל,
שמרי על הגחלת,
שמרי, שמרי עליך,

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

ושמרי לי אמונים!

איך היחידה כולה על ד"ש ונשיקות צועדת,
איך מחכה בעורף כל חזית הנערות.
ואת נשארת שם בעיר, כל כך, כל כך בודדת,
אבל אני איתך כאן בבודדת וצרורות .

החזיקי לנו אצבעות ...

עכשיו האהבה שלנו מכוסה אבק היא,
עכשיו הזיכרונות שלנו נצבעו אפור ;
ואם אני בוגד זמנית עם 'עוזי' ועם 'חאקי'
הביני - זהו פלירט קטן, בסוף הרי אחזור .

החזיקי לנו אצבעות ...

3. נאצר מחכה לרבין / מילים: חיים חפר, לחן: עממי

נאצר מחכה לרבין- אי-אי-אי
שיחכה ולא יזוז-אי-אי-אי
כי נבוא מאה אחוז- אי-אי-אי

נאצר מחכה לרבין- אי-אי-אי
פעמיים כבר חיכה-אי-אי-אי
והכנסנו לו מכה-אי-אי-אי

נאצר מחכה לרבין-אי-אי-אי
עוד יצעק הוא-אי-אי-אי, אי-אי-אי
כמו בזמן מבצע סיני-אי-אי-אי

נאצר מחכה לרבין-אי-אי-אי
עוד תראו, יבוא היום-אי-אי-אי
יתחנן הוא לשלום-אי-אי-אי

לחן של שיר זימה אידישיאי בו "מככים" רב , בנו ושיקסה (אישה גויה), כתב חיים חפר שיר הומוריסטי חדש – "נאצר מחכה לרבין" שמדבר בעד עצמו.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

4. מה אכפת? כן אכפת! / מילים: יוסי גמזו, לחן: עממי

תה ואורז יש בסין
לי זה לא אכפת! אך
כן אכפת לי מה עושים
שם – אנשי "אל-פאתאח'..."

ומוזר המחזה,
כי בסין ידענו –
צהובים הם זה לזה,
אך מדוע לנו ?

מה אכפת? אל תשאל!
העיקר – אצלנו,
אם נשמור על המוראל
הוא ישמור עלינו !

אם בגבול ה'ברקס' פגום
ודרושה ביקורת
לכל בוקר ישנו אום
ולכל אום יש בורג

אך אם או"ם חומק 'כמו כלום',
כשדרושה תגבורת,
אז לאו"ם חסר פה או"ם
(או חסר לו בורג)

מה אכפת? אל תשאל!...

עבדול נאצר שוב שכח
לקחים מרים פה,
אך אם הוא רוצה כל כך-
אז כמה 'מורים' פה

להזכיר לו יזדרזו
את סיני ועוגיה
(ובהזדמנות הזו
גם את כיס פאלוגיה)

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

במוסקבה שוויון שורר
(יש לי הוכחות פה!)
אך ישנם שווים יותר
(ושווים פחות פה..)

ולכן אותם נזעיק
ונאמר: בינינו,
תעשו את ה'פויילע-שטיק'
לא על חשבוננו...

מה אכפת? אל תשאל!...

בשלום, בלי תקלות,
נעדיף לבחור כאן,
אך מעבר לגבולות
על כל צר לזכור כאן-

כי לעם הזה ממול
יש עוד ברצינות פה
חוץ מסבלנות לגבול
גבול לסבלנות פה...

מה אכפת? אל תשאל!...

5. פגישה במילואים / מילים: דידי מנוסי, לחן: שמוליק קראוס

באנו למילואים
חשבנו עושים חיים -
נתנו לנו 'עוזי',
אוכל 'ווזווי'
באנו למילואים.

רב הסמל אמר:
"צריך לעשות מסדר!"
אז תכף עמדנו,
תכף צעדנו -
רב הסמל אמר.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

אמר שצריך לחפור -
חפרנו בבוקר בור.
ושמה, אינשאללה,
נישן כל הלילה -
אמר שצריך לחפור.

אז באו היתושים,
קטנים 'אמה' מסוכנים -
סתמנו אוזניים,
עקצו בעיניים,
אז באו היתושים.

יצאנו מתוך הבור.
אם נאצר כל כך גיבור -
יופיע בלילה,
ויאללה, אינשאללה
יפול הוא לתוך הבור!.

6. איגרת לנאצר / מילים ולחן : בני ברמן

נאצר, הפיקוד כאן לא עוזר
נאצר, מבצע שני חוזר
יא חביבי, סגרת המצרים
יסבלו מזה כל המצרים

נאצר, הפיקוד כאן לא עוזר
רבין מחפש אותך בנר
אם בסיני צבא מצרים נס
הנה הפעם גם קיבלתם פס

נאצר, נאצר, יא גמאל
אל תהיה כזה נבל
הן אמרו לנו חז"ל :
משנה מקום, משנה מזל
משנה מקום, משנה מזל

נאצר, נאצר, יא מסטול
אל תהיה כל כך בהול

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

מהרוסים לך יש נחת
גם לנו יש כי טנקים יש לקחת

נאצר, נאצר, כדאי להיות זהיר
כי אנחנו בדרך לקהיר
נכון, ארצנו היא קטנה
אבל רוחנו איתנה

נאצר, נאצר, יא גמאל
אל תהיה כזה נבל
הן אמרו לנו חז"ל:
משנה מקום, משנה מזל
משנה מקום, משנה מזל

אז המקום הוא, ידידי
עם מוישילה על הר סיני
על הר סיני ובמצרים
כך נגרש את המצרים

נאצר, אתה עם הכוונת
יא חביבי, אך תמצא גננת
סגרת לנו מעברי המים
ושוב השארת לנו נעליים

נאצר, נאצר, יא גמאל
אל תהיה כזה נבל
הן אמרו לנו חז"ל:
משנה מקום, משנה מזל
משנה מקום, משנה מזל
וכדאי לך כבר להבין
כי יש דין ויש גם דין
ואין לך שום סיכויים

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

7. המכתב / מילים ולחן : חוה אלברשטיין

כל בוקר על הכר אני מוצאת מכתב
עוד יום ועוד אני אוהב אותך כל כך
קניתי כבר עיתון הבאתי גם חלב

יוצא אל העולם הקר עכשיו .
גם לך אל תשכחי יש כמה משימות
הבטחת שתכנסי לבנק כדי לראות
מה שקורה אצלנו עם החסכוניות
אולי פתאום נהינו עשירים מאוד .
אל תשכחי ואל תדחי
סומך עליך
את הילדה שלי .

כל בוקר על הכר אני מוצאת מכתב
עוד יום ועוד אני אוהב אותך כל כך
קניתי כבר עיתון הבאתי גם חלב

יוצא למלחמות שלי עכשיו .
אני מזכיר לך שקבענו ליומית
אם לא החלטת מה לראות אני אחליט
אולי נאכל אחר כך משהו קטן
הפעם תשתדלי לבוא בזמן .
אל תשכחי ואל תדחי
סומך עליך
את הילדה שלי .

הודיעו שצפוי שרב כבד
ברור לך שהיום את לא יוצאת
אם יש לך תוכניות אז תבטלי אותן
תנוחי תתפנקי עם המזוגן .
אל תשכחי ואל תדחי
שומר עליך
את הילדה שלי .

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

8. לילה בדרום / מילים: חיים חפר, לחן: סשה ארגוב

שביל החלב שבשמיים
ודרך העפר
נושאים אלייך, אל הבית
את כל חלומותיי מן המדבר.

ואז אנחנו שוב בשניים
בעיר יפה, לילית,
ומחזיקים את הידיים
כמו תמיד, כמו תמיד..

לילה בדרום
ליד הטנק האפלולי,
רוח מתעוררת בשיחים.
עוד מעט אחזור
אהובתי שלי-
תכף ירעמו התותחים.

הרכב נח בתוך הרשת
כבר ישנים כולם,
ואת אל תוך פני לוחשת
את כל האהבות שבעולם.

ואז ידי אותך חובקת
מבעד למרחקים,
וכמה שקט, כמה שקט
ומחכים ומחכים....

לילה בדרום....

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער שני: משירי חיל האוויר

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

משירי חיל האוויר

1. על כנפי הכסף / מילים ולחן: נעמי שמר

על כנפי הכסף רכובים
אבירי הרוח בעבים,
העזים והטובים
כבני-רשף יגביהו עוף.

ובתוך שמיים נקיים,
זוהרים שבעת הרקיעים,
ואנחנו ממריאים
מגולן ועד ים סוף.

נס הים ויסוב אחור
והנהר-חרבה.
טס אחי ופניו לאור
ודיגלו עלי אהבה.

הסולם- רגליו באדמה,
אך ראשו בשמי המלחמה.
טס אחי אל מול חמה
כבני-רשף יגביהו עוף.

הוא חולף כלהב- החרמש,
הוא כחץ שלוח ולוחש,
הוא כותב מכתב של אש,
מגולן ועד ים סוף.

נס הים ויסוב אחור,
והנהר-חרבה.
טס אחי ופניו לאור,
ודיגלו עלי אהבה.

על כנפי הכסף רכובים,
אבירי הרוח בעבים,
העזים והטובים
כבני רשף
יגביהו
עוף.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער שלישי: משירי חזית דרום

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

משירי חזית דרום

1. קרב רפיח / מילים: יורם טהר-לב, לחן: צבי בורדו

באנו שחורים כפיח
באנו קרועים, אבל,
אנו אחרי רפיח,
וכמו שרצית, טל

מול האויב הגחנו
מי שנפל- נפל.
על המתים פסחנו,
רצנו קדימה, טל

בחמישי ביוני גדוד שריון פרץ
באש ודם אל הקרב יצא,
באש ודם את פניו מצא.

קרב אל עריש מולנו,
איש את ליבו ישאל:
מי יכסה עינינו,
פיח קרבות או טל?

את המתים נניח,
הם לא יודעים, אבל,
אנו אחרי רפיח
הם לפנינו, טל.

בחמישי ביוני ...

בתקופת ההמתנה שלפני מלחמת ששת הימים, ובימי המלחמה, היה יורם טהר-לב צמוד לאוגדה של אלוף ישראל טל. הסופר עמוס עוז ויורם טהר-לב פרסמו את דפי הקרב של האוגדה, שחולקו בין החיילים. מראות המלחמה הולידו את השיר הזה. הוא נודע בביצועו של אריק לביא.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

2. שארם א-שייך / מילים: עמוס אטינגר, לחן: רפי מבאי

גדול הוא הלילה ולך מחייד,
חזרנו עם בוקר אל שארם א-שייך.
עברנו בלילה בים ובהר,
ובאנו עם בוקר אל תוך המיצר.

את שארם א-שייך,
חזרנו אלייך שנית
את בליבנו, ליבנו תמיד!

הים והמלח ידעו את השיר,
חזרנו אליכם, טיראן וסנפיר.
אותם השמיים מעל לבבך,
מיצר-ים ומים - את שארם א-שייך!

את שארם א-שייך....

עולה לו הבוקר בחוף אלמוגים,
עוברות שוב במים ספינת דייגים,
וערב יורד לו, מביא עוד חלום,
מביא על המים תקווה לשלום.

את שארם א-שייך....

הוי, שארם א-שייח!

3. מדרום תפתח הטובה / מילים ולחן: אברהם זיגמן

מה אתה רואה?
מה אתה רואה?
אני רואה שקד פורח
והמעוז מלון אורח
וזה סימן של שקט ושלוה
כי מדרום תפתל הטובה.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

מה אתה רואה?
מה אתה רואה?
אני רואה אמת המים
ובה סירות שטות בשניים
וזה סימן של שקט ושלוה
כי מדרום תפתח הטובה.

מה אתה רואה?
מה אתה רואה?
אני רואה צפור ברוח
בין החומות לה קן בטוח
וזה סימן של שקט ושלוה
כי מדרום תפתח הטובה.

אני רואה אמת מים
ובה סירות שטות בשניים
וזה סימן של שקט ושלוה
כי מדרום תפתח הטובה.

4. לאהוב את החיים / מילים: יובב כץ, לחן: יאיר קלינגור

הלילה הפרוע, העכור
סער, כמו היה רדוף שדים
ידעתי שזה לא... זה לא ברור
עם שחר ימצאני בחיים.

מפל, מערבולות, גרון ניחר...
הכל נטרף ולא אדע מתי
הבנתי שהכול הכול עבר...
וכמו באגדות נשארתי חי

אפגוש עוד בירוק של השדרות
אקטוף עוד חיוכן של נערות
ארוץ עוד עם הרוח אל הים
אנדוד עם ציפורים, עוד, לאי שם

אדע עוד בכי וצחוק של ילדים
עוד שיר חדש ואכתוב במסתרים
אחזה עוד בזריחות, הא אלוהי
הן חי אני... כי חי אני... עוד חי..

וכמו שופט ממרום הקתדרה
בחנתי את ימיי באור אחר

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

מצאתי שם כל כך הרבה שגרה
שמיים, הן הייתי כעיוור

הרי על מפתני פרחה מלכות
ולא ראו עיניי את הצבעים
רק מי אשר היה קרוב למות
נעור כך לאהוב את החיים.

אפגוש עוד...

כך כתב יובב כץ על חוויותיו כאיש סיירת שריון בזירה המצרית במלחמה.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער רביעי: משירי חזית מזרח

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

משירי חזית מזרח

1. עמק דותן / מילים: דליה רביקוביץ', לחן: שמעון ישראלי

שם מכרו האחים את יוסף לעבדות,
שם עלו במישור תמרות- אש ועשן.
ובתוך הדממה התפרס לו הגדוד,
בעמק דותן.

עמק תבואות וכרם זיתים,
עמק חיטה לבנה כפשתן,
וגדי וצבי בהדר גבורתם,
הלא שוב ניפגש,
בלי קרב ובלי אש,
עוד נשובה אל עמק דותן.

וכל פרח שדה שם אז היה מלבלב,
שם חלפו העבים הצחורות לאיטן.
ובכרם ממול התחפר האויב,
בעמק דותן.

עמק תבואות וכרם זיתים...

אז נפגע המשוריין ותאחז בו האש,
ותשעת הפצועים נלכדו בביתן,
שם נפלו גיבורים משריון וחרמ"ש,
בעמק דותן.

עמק תבואות וכרם זיתים...

והדרך עולה שוב להר הברכה
ואדום הוא הפרי המבשיל בבוסתן,
מה שלוות הדרכים, מה יפה מנוחה
לעמק דותן

עמק תבואות....

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

2. שוב לא נלך / מילים: שמואל רוזן, לחן: אפי נצר

ראי אבק דרכים עולה מעיר שלם
ורכב הברזל שועט אל מול עירך
ועם שלם מביט, מביט בד כחולם,
כנפי פלדה חגות, חגות מעל קברך.

ראי רחל, ראי, ראי ריבון עולם,
ראי רחל, ראי, הם שבו לגבולם.

ראי רוחות אייר נושאות טורי פלדה
גם בנימין עמנו פה, וגם יוסף.
כוכב בית לחם מנצנץ ברעדה
גם החלוץ עמנו וגם המאסף

ראי רחל, ראי ...

מנעי קולך רחל, מנעי קולך מבכי,
כולנו פה, רחל, עם התרמיל על שכם.
שוב לא נלך רחל, ואת שוב לא תלכי,
שוב לא נלך רחל מני שדמות בית לחם.

ראי רחל, ראי ...

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער חמישי:

משירי

ירושלים

50

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

יובל למלחמת ששת הימים

משירי חזית ירושלים

1. ירושלים של זהב / מילים ולחן: נעמי שמר

אור הרים צלול כיון
ורוח אורנים
נישא ברוח הערביים
עם קול פעמונים .
ובתרדמת אילן ואבן
שבויה בחלומה
העיר אשר בדד יושבת
ובליבה חומה

ירושלים של זהב
ושל נחושת ושל אור
הלא לכל שיריך
אני כינור

איכה יבשו בורות המים
כיכר השוק ריקה
ואין פוקד את הר הבית
בעיר העתיקה .
ובמערות אשר בסלע
מייללות רוחות
ואין יורד אל ים המלח
בדרך יריחו .

ירושלים של זהב ...

אך בבואי היום לשיר לך
ולך לקשור כתרים
קטונתי מצעיר בניך
ומאחרון המשוררים .
כי שמך צורב את השפתיים
כנשיקת שרף
אם אשכחך ירושלים
אשר כולה זהב

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חדור ערכים ומורשת

ירושלים של זהב ...

חזרנו אל בורות המים
לשוק ולכיכר
שופר קורא בהר הבית
בעיר העתיקה .
ובמערות אשר בסלע
אלפי שמשות זורחות
נשוב נרד אל ים המלח
בדרך יריחו .

ירושלים של זהב...

חודשיים – שלושה לפני יום העצמאות תשכ"ז הגיע מכתב מראש עריית ירושלים ירושלים החדש דאז – טדי קולק, לחנוך גבתון , מי שהיה אז מנהל "קול ישראל". טדי במכתבו מבקש ממר גבתון שפסטיבל הזמר הישראלי ביום העצמאות (שהיה מסורת באותן שנים), יוקדש לשירי ירושלים.

המכתב הועבר לגיל אלדמע ולחדוה סאלד שהיו אחראים באותה שנה על הפסטיבל. הסתבר שאין שירים בנושא ירושלים, שהם ידועים ומושרים , להוציא את "מעל פסגת הר הצופים" ו"עורי ציון". הוחלט שמחוץ לתחרות יושמעו חמישה שירים חדשים משל טובי היוצרים בארץ וזאת במופע האומנותי של הפסטיבל.

הנהלת הפסטיבל פנתה לסשה ארגוב, דובי זלצר, מרדכי זעירא, שרה לוי- תנאי ונעמי שמר. נושא ירושלים כמוטיב ירד מן הפרק, כיוון ש

כך שרה לוי-תנאי נתבקשה לכתוב שיר ילדים, מרדכי זעירא- על האדם, דובי זלצר- שיר אהבה, סשה ארגוב- על ת"א ונעמי שמר על ירושלים. נעמי הודיעה לגיל אלדמע שאינה מסוגלת לכתוב וזאת לאחר שנסעה לירושלים לקבל השראה. "לא הולך לי" אמרה. גיל הציע לה לרדת מן הנושא, ואז אמר לחדוה סאלד: "תראי שעכשיו היא תכתוב". אחרי כמה ימים באה נעמי שמר עם הבית הראשון והשלישי. על דף אחד המילים, על דף אחר התווים. גיל ניסה לחבר אלה עם אלה והחל דומע. רבקה מיכאלי הצטרפה למאזינים הראשונים ואמרה לנעמי שמר- מוכרחים להוסיף עוד בית כי לא מספיקים לבכות, מה גם שחסרה העיר העתיקה ואכן נעמי הוסיפה את הבית השני ובכך היה השיר בשלב זה, בן שלושה בתים.

נעמי נזכרה כזמרת צעירה, צלולת קול, שהופיעה במועדון זמר ברדיו. היא בקשה אותה נערה לשיר את שירה. מדובר היה בזמרת שולי נתן שלא נענתה בקלות, וגם לא 'נדלקה' מיד על השיר, אך הוא הביא לה את עיקר פרסומה.

כבר בחזרות לקראת הפסטיבל, אנשי תזמורת "קול ישראל" חשו בהתרגשות בלתי רגילה. שולי עלתה על בימת פסטיבל הזמר והפזמון תשכ"ז כשהיא לבושה בשמלה לבנה ובידה גיטרה, ללא כל ליווי נוסף.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

2. ירושלים של ברזל / מילים: מאיר אריאל, לחן: נעמי שמר

במחשכיך ירושלים מצאנו לב אוהב
עת באנו להרחיב גבולייך ולמגר אויב
מקול מרגמותיו רווינו ושחר קס פתאום -
ורק עלה, עוד לא הלבין הוא וכבר היה אדום

ירושלים של ברזל ושל עופרת ושל שחור
הלא לחומותייך קראנו דרור

הגדוד, רגום, פרץ קדימה, דם ועשן כולו
ובאו אמא אחר אמא בקהל השכולות
נושך שפתיו ולא בלי יגע, הוסיף הגדוד ללחום
עד שסוף סוף הוחלף הדגל מעל בית הנכות

ירושלים של ברזל ושל עופרת ושל שחור
הלא לחומותייך קראנו דרור

נפוצו כל גדודי המלך, צלף - נדם צריחו
עכשיו אפשר אל ים המלח בדרך יריחו
עכשיו אפשר אל הר הבית וכותל מערב
הנה הנך באור ערביים, כמעט כולך זהב

ירושלים של זהב ושל עופרת וחלום -
לעד בין חומותייך ישכון שלום.

3. לך ירושלים / מילים: עמוס אטינגר, לחן: אלי רובינשטיין

לך ירושלים,
בין חומות העיר
לך ירושלים,
אור חדש יאיר.

בליבנו, בליבנו

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

רק שיר אחד קיים :
לך , ירושלים,
בין ירדן וים.

לך , ירושלים,
נוף, קדומים והוד-
לך, ירושלים,
רזים וסוד.

בליבנו, בליבנו...

לך, ירושלים,
שיר נישא תמיד
לך, ירושלים,
עיר מגדל דוד.

בליבנו, בליבנו...

4. בשעריך ירושלים / מילים: יוסי גמזו, לחן: יחזקאל בראון

עומדות רגלינו בשעריך, ירושלים
ותותחינו מרעימים לך שיר-מזמור.
ורק דמעות- הגאווה שבעיניים
נוטפות דומם, על המדים והחגור...

ציון, הלא תשאלי לשלום בחוריך.
ציון, זה האושר שואג בחזנו, פראי.
למנצח מזמור על מקלע ורמון בשעריך-
בדמנו חיי,
בדמנו חיי.

משייך גיראח עד נבי- סמואל , ליל-ליל,
היו רוחות תש"ח שרות לך, בדרכן :
"אם אשכחך...אם אשכחך, ירושלים.."
אך אם לא שכחנו- והרי אנחנו כאן!

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חזור ערכים ומורשת

ציון, הלא תשאליו....

איכה ישבת בדד, שסועה בין גדרות-התיל,
ואיך נשבענו לך, עיר מלך ונביא,
כי לא נישק נערותינו על שפתיים
עד אם לא נישק לכותל המערבי.

ציון, הלא תשאליו...

הר-הזיתים יוריק. נכון יהיה הר הבית
ופטישים יהדהדו בך, חי נפשי!
ירושלים, כהניך ולוייך
בדם בונים בך את הבית השלישי..

ציון, הלא תשאליו...

עיר חלומות ואבן, מאכלת ואיל,
פעמוני – הזמן קמים בך להלום:
את עיר-שלם היית בטרם גבול ותיל
ואת תהיי מעיר-שלם לעיר שלום..

ציון, הלא תשאליו לשלום בחוריך.
ציון, זה רעי שנפלו היוקדים בבכוי.
למנצח מזמור על כתות-חרבות בשעריך-
בזכות אלה תחיי,
בזכות אלה תחיי...

5. גבעת התחמושת / מילים: יורם טהר-לב, לחן: יאיר רוזנבלום

"היה אז בוקר היום השני למלחמה בירושלים. האופק החוויר במזרח, היינו בעיצומו של הקרב על גבעת התחמושת. לחמנו שם מזה שלוש שעות. התנהל קרב עקשני, קטלני, הירדנים נלחמו בעקשנות. זה היה יעד מבוצר בצורה בלתי רגילה. בשלב מסוים של הלחימה נשאר לידי ארבעה חיילים בלבד. עלינו משם בכח של שתי פלוגות. לא ידעתי

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

היכן האחרים, כיוון שהקשר עם דודיק המ"פ ניתק עוד בתחילת הקרב. באותו רגע חשבתי שכולם נהרגו".

בשתיים, שתיים ושלושים

נכנסו דרך הטרשים

לשדה האש והמוקשים

של גבעת התחמושת .

מול בונקרים מבוצרים

ומרגמות מאה עשרים

מאה וכמה בחורים

על גבעת התחמושת .

עמוד השחר עוד לא קם

חצי פלוגה שכבה בדם

אך אנו כבר היינו שם

בגבעת התחמושת .

בין הגדרות והמוקשים

השארנו רק את החובשים

ורצנו אבודי חושים

אל גבעת התחמושת .

" באותו רגע נזרק רימון מבחוץ. בנס לא נפגענו. חששתי שהירדנים יזרקו רימונים נוספים. מישוהו היה צריך לעלות למעלה ולהשגית. לא היה לי זמן לשאול מי מתנדב, שלחתי את איתן. איתן לא היסס לרגע, עלה למעלה והתחיל להפעיל את המקלעון. לפעמים היה עובר אותי והייתי צריך לצעוק לו שיישאר בקו שלי. ככה עברנו איזה שלושים מטר. איתן היה מחפה מלמעלה ואנחנו טיהרנו את הבונקרים מבפנים, עד שנפגע בראשו ונפל פנימה".

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

ירדנו אל התעלות
אל הכוכים והמסילות
ואל המוות במחילות
של גבעת התחמושת .

ואיש אי אנה לא שאל
מי שהלך ראשון נפל
צריך היה הרבה מזל
על גבעת התחמושת .

מי שנפל נסחב אחור
שלא יפריע לעבור
עד שנפל הבא בתור
על גבעת התחמושת .

אולי היינו אריות
אך מי שעוד רצה לחיות
אסור היה לו להיות
על גבעת התחמושת .

"החלטנו לנסות לפוצץ את הבונקר שלהם בבזוקה. הבזוקה עשתה כמה שריטות לבטון .
החלטנו לנסות בחומר נפץ. חיכיתי מעליהם עד שחזר הבחור עם חומר הנפץ. הוא היה
זורק לי חבילות חבילות, ואני הייתי מניח את החבילות אחת אחת בפתח הבונקר שלהם .
להם הייתה שיטה: קודם זרקו רימון, אחר כך ירו צרור, אחר כך נחו. אז בין צרור
לרימון, הייתי ניגש לפתח הבונקר שלהם ושם שם את חומר הנפץ. הפעלתי את חומר
הנפץ והתרחקתי כמה שיכולתי. היו לי ארבעה מטר לתמרן, כי גם מאחורי היו לגיונרים .
אני לא יודע למה קיבלתי צל"ש, בסך הכל רציתי להגיע הביתה בשלום".

בשבע, שבע ועשרים
אל בית הספר לשוטרים

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

אספו את כל הנשאים
מגבעת התחמושת .

עשן עלה מן הגבעה
השמש במזרח גבהה
חזרנו אל העיר שבעה
מגבעת התחמושת .

על בונקרים מבוצרים
ועל אחינו הגברים
שנשארו שם בני עשרים
על גבעת התחמושת .

6. **אור וירושלים / מילים ולחן: יוסף שריג**

השקט שוב צונח כאן משמי הערב
כדאיית דיה מעל התהומות
ושמש אדומה נושקת להט חרב
את הפסגות, המגדלים והחומות.

ראיתי עיר עוטפת אור
והיא עולה בשלל צבעי הקשת
והיא נוגנת בי כנבל העשור
ראיתי עיר עוטפת אור.

הנה זוחל הצל מבין גבעות האורן
קרב בסתר כאוהב אל השכונות.
ומול פניו קריצות, ריבוא עיני האור הן,
לפתע נפקחו אליו כנפעמות.

ראיתי עיר עוטפת אור...

בדומיית אשמורת אחרונה נושמת,
ובקטיפת שחקים רסיס אחרון מחוויר,

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

אך שחר כבר כיפת זהב שלה אודמת
למגעו החם, הרך של אור צעיר.

ראיתי עיר עוטפת אור...

7. ירושלים שלי / מילים: דן אלמגור, לחן: נורית הירש

אמר הרוכל ממזכרת משה:

ירושלים שלי

היא מחנה יהודה בערב חגים

שבת של "פפיטס", קללות נהגים

שבת של "פפיטס", קללות נהגים

וחומוס של רחמו וריח דגים,

כביסה על הכביש ומקלחת מדלי

ירושלים, ירושלים,

ירושלים שלי.

ירושלים שלי...

אמר הסנדלר משכונת קטמון:

ירושלים שלי

הוא שבע שנים של גשמים בבלוקון

שיכון בלי חנות, אוטובוס בלי חשבון

שיכון בלי חנות, אוטובוס בלי חשבון,

שבת - הצגה ראשונה באוריון

גם קטמון ג' היא בשבילי

ירושלים שלי...

אמר הבלן ממאה שערים:

ירושלים שלי

היא שטריימל שחור וספרים אפורים

וי"בת ישראל לא תלך בקצרים"

וי"בת ישראל לא תלך בקצרים",

היא לחש תפילה לימים אחרים

לא כאן, כי למעלה קורצת היא לי

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

ירושלים שלי...

אמר הצעיר שם ליד שער שכס :
ירושלים שלי
היא צלב על חנות, ושוטרים בחצות
אחות שהלשינה ובור עם פצצות
אחות שהלשינה ובור עם פצצות,
מצעד עצמאות, וידיים קפוצות,
"ייס סר! ווט, קבב, אור שישליק?"

ירושלים שלי...

אמר החייל מאשדות יעקב
ירושלים שלי
הייתי בה פעם בבוקר של שכול
סמטה וצלף בצריח משמאל
סמטה וצלף בצריח משמאל
מאז לא חזרתי פשוט לא יכול
אבנר וגדי - שניהם בשבילי
ירושלים שלי.

8. לבקש את ירושלים / מילים: אהוד מנור, לחן: שלמה גרוניך

אני עוד מטפס
עוד מחפש
את הדרך לירושלים.
בצל ההר נודד
ומאבד
את הדרך לירושלים.

אומרים לי
שאני קרב,
עוד רכס,
עוד בוסתן חרב.

אומרים לי

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שאני קרוב,
עוד בית,
עוד פינת רחוב.
אומרים לי
שאני כבר שם,
אבל השחר עוד לא קם.

אז אל תאמרו
הנה האות,
ואל תביאו הוכחות.

אני אדע מתי כבר
אין ספק,
אני אבחין באור כשידלק,
וגם אני אשיל אז נעליים
ביום בו נגיע לירושלים.

אני עוד מטפס,
עוד מחפש
את הדרך לירושלים.
בצל ההר נודד
ומאבד
את הדרך לירושלים.

9. לכל אחד ירושלים / מילים: נתן יונתן, לחן: מוני אמריליו

לכל אחד יש עיר ושמה ירושלים
שהוא אולם, אולם לה חלומות
עד שתעלה בהר, פריחת הליל
ותאיר לו בערוב יומו.
עד שתעלה בהר, פריחת הליל
ותאיר לו בערוב יומו.

מעפרך ירושלים
יאירו לו פרחי הליל.
הו הו הו...

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חדור ערכים ומורשת

לכל אחד ישנו מקום בירושלים
שהוא קורא, קורא לו אהבה,
כשיבוא בסוף יחף וקר אלייך,
ימתקו האור והאבק.
כשיבוא בסוף יחף וקר אלייך,
ימתקו האור והאבק.

מעפרך ירושלים...

ישנה עצבות ושמה דומה לירושלים
ובנגינת צלילי פעמונים,
שיר אחרון ירד מגובה מגדלייך
לנגן את שמו באבנים.
שיר אחרון ירד מגובה מגדלייך
לנגן את שמו באבנים.

מעפרך ירושלים...

10. מי ברכב? / מילים: רפאל ספורטה, לחן: עמנואל עמירן

מי ברכב, מי ברגל,
מי יצעד בסך?
מי בראש ישא הדגל,
ובתוף מי יך?
הך בתוף, במצילתיים,
בשליש, בצילצל!
נעלה נא לירושלים,
שם נחולה כל הליל.

11. על פסגת הר הצופים / מילים: אביגדור המאירי, לחן: עממי

מעל פסגת הר הצופים
אשתחווה לך אפיים;
מעל פסגת הר הצופים
שלום לך ירושלים!
מאה דורות חלמתי עלייך,
לזכות, לראות באור פנייך!

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

ירושלים, ירושלים,
האירי פנייך לבנד!
ירושלים, ירושלים,
מחרבותייך אבנד!

מעל פסגת הר הצופים

שלום לך ירושלים!
אלפי גולים מקצות כל תבל
נושאים אלייך עיניים.
באלפי ברכות היי ברוכה!
מקדש מלך, עיר מלוכה!

ירושלים, ירושלים,
אני לא אזוז מפה!
ירושלים, ירושלים,
יבוא המשיח, יבוא!

12. על כפיו יביא / מילים: יורם טהר-לב, לחן: יאיר רוזנבלום

ברחובנו הצר
גר נגר אחד מוזר
הוא יושב בצירפו
ולא עושה דבר.

איש אינו בא לקנות,
ואין איש מבקר,
ושנתיים שהוא
כבר אינו מנגר.

והוא חלום אחד נושא עוד בלבבו
לבנות כסא לאלהיו שיבוא,
על כפיו אותו יביא,
לאליהו הנביא.

והוא יושב ומחכה לו
כבר שנים חולם הוא שיזכה לו,

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

על סודו שומר ומחכה לו
מתו כבר יגיע היום.

ברחובנו הצר
גר סנדלר אחד מוזר
הוא יושב בצריפו
ולא עושה דבר.

מדפיו הריקים
מכוסים באבק
כבר שנתיים מונח
המרצע בשק.

והוא חולם כי נעליים הוא תופר,
בן על הרים ינוו רגלי המבשר.
על כפיו אותן יביא,
לאליהו הנביא.

והוא יושב ומחכה לו...

בירושלים ישנו
איש לגמרי לא צעיר,
שבנה הרבה בתים
בכל פינות העיר.

הוא מכיר כל סמטה,
כל רחוב ושכונה,
הוא בונה את העיר
כבר שבעים שנה.

והוא חולם כי, כמו שאת העיר בנה,
יניח למקדש את אבן הפינה.
על כפיו אותה יביא
אליהו הנביא.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

13. שובי בת ירושלים / מילים: דודו ברק, לחן: נחום היימן

אור נדלק בבית הכרם,
נר זורח בניות,
בגונן הילה זוהרת
ועיני אל תלפיות.

בקוממיות בוקע,
שיר מקשת החלון,
מגילה מזמור נובע,
אל אוקיינוס הלילות.

שובי, שובי, בת ירושלים
אל ביתי, אל יום קודשי,
הריבון גמל עליך
ועלי, על נפשי.

סהר של שבת הגיח,
שט על מאה שערים,
איש מבית לוי הופיע,
שב מדרך נס הרים.

כוהנים עברו בחושך,
בבואם מעיר גנים,
עם אפוד, זהב וחושן,
רימונים ופעמונים.

שובי, שובי, בת ירושלים...

אל רמת רחל יגיעו,
מלאכים ושנאנים
את ימין משה ירגיעו,
משכנות שאננים.

מישהו מרבד יניח,

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

על עין כר הרדומה
ושלוח גדולה יבטיח,
לרחביה ורוממה.

שובי, שובי, בת ירושלים...

הריבון, הנה גמל עלייך
נומי, נומי עיר שלם
הנידח במשוררייך
את שירך הנם חולם.

14. שומר החומות / מילים: דן אלמגור, לחן: בני נגרי

אני עומד על החומה
עומד בגשם לבדי וכל העיר העתיקה
מונחת לי על כף ידי אני מביט בה מאוהב
אני עולה לכאן תמיד סתם להביט
אבל עכשיו אני נמצא כאן בתפקיד
אבל עכשיו אני נמצא כאן בתפקיד.

כן, כן, מי חלם אז בכיתה
כשלמדנו לדקלם על חומותייך ירושלים
הפקדתי שומרים
שיום אגיע ואהיה אחד מהם
שיום אגיע ואהיה אחד מהם
שיום אגיע ואהיה אחד מהם.

אני עומד על החומה
עומד מקשיב אל הקולות
קולות השוק והמהומה
קריאות רוכלים ועגלות
הנה הוא קול המואזין
הנה דינדון הפעמון אבל עלי להאזין
אם אין שום נפץ של רימון
אם אין שום נפץ של רימון.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

כן, כן, מי חלם...

אני עומד על החומה
רועד מקור ומסתכל הנה שקעה כבר החמה
שומר מלילה מה מליל אור הירח במלואו
שוטף חומות ושערים מתי יבוא היום שבו
לא נזדקק עוד לשומרים
לא נזדקק עוד לשומרים.
כן, כן, מי חלם...

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער שישי: משירי חזית צפון

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

משירי חזית צפון

1. **בתי את בוכה או צוחקת / מילים: יובב כץ, לחן: דוד קריבושה**

פגז אחרון התפוצץ ושתק ,
עטפה הדממה את העמק .
ילדה בגדות יצאה ממקלט ,
ואין בתים עוד במשק .
אמא, היה לנו בית ירוק
עם אבא ובובה ושסק .
הבית איננו, ואבא רחוק ,
אימי את בוכה או צוחקת .

הביטי למעלה, בתי, אל ההר ,
ההר שהיה כמפלצת .
עוד יש תותחים, ילדתי, על ההר ,
אך הם מאיימים על דמשק .

הביטי למעלה, בתי, לגולן ,
שם יש חיילים, אך להבא -
דגלם בצבעים של כחול ולבן ,
בוכה וצוחק שם גם אבא .
יהיה לנו בית ירוק, ילדתי ,
עם אבא ובובה ושסק ,
ולא עוד אימה, ילדתי, ילדתי ,
בתי, את בוכה או צוחקת .

שקיעות באדום וזריחות בזהב
פוגשות בירוק ובמים .
ובלי תותחים של אויב על ההר
יוריק עוד העמק כפליים .

זורם הירדן, מתפתל כשיכור ,
פריחה את העמק נושקת .
ואיש לא יסב את מימיו לאחור ,
בתי, את בוכה או צוחקת .
זורם הירדן, בין גדות יעבור ,
פריחה את העמק נושקת ,
ואיש לא יסב את מימיו לאחור ,

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

בתי, את בוכה או צוחקת .
בתי, את בוכה או צוחקת.

2. מלכות החרמון / מילים: יובב כץ, לחן: אפי נצר

כל המילים השמחות
פרצו, שוב, בהורה סוערת
טיפסנו עם כל הרוחות
אל פסגת החרמון הזוהרת

עם שחר הלילה נמלט
טובע העמק באור
דמשק באופק נבלעת
גלבוע נושק לתבור ...

לו היית לידי
לו את כאן, לו את כאן ...
הייתי נושאך על כפיים
מעל ערפילים, ערפילים וענן
לקטוף כוכבים בשמיים .

אילו היית כאן איתי
הייתי נותן לך מזכרת
את כל האורות, חמדתי
מהבניאס ועד הכינרת

הייתי מגיש לך מלכות
טובלת בים של זהב
משלג הייתי תופר לך
שמלה לבנה כשנהב

לו היית לידי ...

היינו גולשים במדרון
היינו שוטפים עם הרוח
שותקים בחדוות תימהון ...
ונושקים זה לזו לקינוח

אך את לא נמצאת לצדי

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

ורק המקלע בידי
נשבעתי אבנה לך ארמון
ארמון במלכות החרמון ...

לו הייתי לידי...

שיר זה היה להיט ענק בסוף שנות השישים.
בעת מלחמת יום הכיפורים, נמנעו תחנות השידור הישראליות מלהשמיעו.
בליל ה-21/22 באוקטובר 1973, כשברור היה כי מוצב החרמון לחזר לידיים ישראליות,
התקשר דובר צה"ל לגלי-צה"ל וביקש להשמיע את השיר, עוד לפני שנמסר מידע על
הכיבוש עצמו. השמעת השיר עוררה התרגשות ורמזה על החדשות.

3. לצפון באהבה / מילים: דודו ברק, לחן: נורית הירש

כשהשמש חיוך אחרון לחרמון
תשלח ביום רוח של סתיו,
יצלצל טלפון בפיקוד הצפון
זה אנחנו מעבר לקו.

את, אני והחורף נזמין אז ארמון
על הר ערפל וענן,
שם חצב וכרכום יפרחו בהמון
חיוכים ישלחו בלבן.

אלף שיר לצפון מגולן עד חרמון
עד כינרת ועד לרמה,
נזמר והשיר יעפיל לעמון,
יהדהד עד מדבר השממה.

במזחלת של קרח לצליל פעמון
שירנו עולה בשלווה,
נטפס על גלבוץ תבור ועצמון
ושירת חיילים מלווה.

מלווה את שירת הצפון הרחוק
של ארץ נושבת וקור
תחמם ותדליק את ליבנו לצחוק
ותמיס מצב רוח אפור.

אלף שיר לצפון מגולן עד חרמון...

יום יבוא והשמש יציץ חייכני,
ירדו השלגים מהרים,
ופלגים יזרמו בין פרחי צבעוני
בשבילים הכחולים, הקרים.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

את, אני והחורף הביתה חוזרים
שלום לך, ממלכת הכפור,
חיילי הצפון נתראה בהרים
בשנה הבאה נחזור.

אלף שיר לצפון מגולן ועד חרמון...

שיר תמים שנכתב אל מחוזות השלג שהיו די זרים לנו טרם מלחמת ששת הימים.
החרמון שנכבש דאז היה לנו כהרי האלפים באירופה ואותם חיילים שעשו שרותם
הצבאי בו היו נושא להערצה. לכבודם ולכבוד החרמון נכתב השיר.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער שביעי: משירי אחרי המלחמה

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

משירי אחרי המלחמה

1. החייל שלי חזר / מילים ולחן: נעמי שמר

שימו לב למזג
ותגידו: איזה,
איזה בוקר נהדר!
רוח מלחשת
ויש ענן וקשת
והחייל שלי חזר.

צפרים בדשא,
מזמרות בחשק:
"איזה בוקר נהדר!"
ואם אני נרגשת
זה ודאי מפני ש-
החייל שלי חזר.

מישהו שומר בלילה על החיילים
הוא ודאי ישגיח גם על החייל שלי.

שמור עליו בתוך
האפר והפיח
בענן-אבק אי-שם
שמור עליו היטב
בין עזה לרפיח,
ובירושלים גם.

כל החיילים
כבדי-התרמילים
ישובו לבסיס עם אור,
ואני עד חושך
אחכה לי פה ש-
החייל שלי יחזור.

מישהו שומר בלילה על החיילים
הוא ודאי ישגיח גם על החייל שלי.

כשיחזור אלי
אומר לו, בודאי:
"ראה, זה בוקר נהדר!"

רוח תלחש אז
אל ענן וקשת

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שהחייל שלי חזר.

ציפורים בדשא
יזמרו בחשק:
"איזה בוקר נהדר!"

ואני צוחקת,
בטח אנשק
את החייל שלי,
שחזר.

שיר זה נכתב ל"אחיות שמר", ולאחר מכן אמצה אותו שולה חן והוא נהפך ללהיט לאחר מלחמת ששת הימים. תקופה מסוימת נאסר לשידור בשל תכנון, שהרי חיילים רבים לא חזרו מן הקרבות.

2. מחר / מילים ולחן: נעמי שמר

מחר אולי נפליגה בספינות
מחוף אילת עד חוף שנהב
ועל המשחתות הישנות
יטעינו תפוחי זהב

כל זה אינו משל ולא חלום
זה נכון כאור בצהרים.
כל זה יבוא מחר אם לא היום
ואם לא מחר אז מחרתיים.

מחר אולי בכל המשעולים
ארי בעדר צאן ינהג.
מחר יכו באלף ענבלים
המון פעמונים של חג.

כל זה אינו משל ולא חלום...

מחר יקומו אלף שכונים
ושיר יעוף במרפסות.
ושלל כלניות וצבעונים
יעלו מתוך ההריסות.

כל זה אינו משל ולא חלום...

מחר כשהצבא יפשט מדיו
לבנו יעבור לדם-
אחר כל איש יבנה בשתי ידיו
את מה שהוא חלם היום.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

3. לחיי העם הזה / מילים: חיים חפר, לחן: דב זלצר

העם הזה המפולג כל השנה
כיצד הוא קם כשהוא מריח סכנה
איך מתעורר הוא מנורבגיה ועד ציילי.
כי הוא יודע ש-אם אין אני לי מי לי.

פזמון: הה....

לחיי העם הזה, העם הזה,
העם הזה,
שכמה טוב שהוא כזה
שהוא כזה.
לחיי העם הזה,
שכמה טוב שהוא כזה.

הרימו כוס ושתו מבלי להתבייש
לכבוד הנוער שעומד אל מול האש
לבני תימן, לבני אלג'יר, לבני הייקים-
לבני עקיבא ו-לבני הדיסקוטקים.

פזמון: פזמון: הה....

לחיי העם הזה, העם הזה,
העם הזה,
שכמה טוב שהוא כזה
שהוא כזה.
לחיי העם הזה,
שכמה טוב שהוא כזה.

4. כל הכבוד / מילים: זמירה חן, לחן: דובי זלצר

שיר נשירה, שיר הלל על מלחמה זוהרת,
אשר ברבות ימים עוד יעשו ממנה סרט
ועל אויב גדול, שנעשה קטן מאוד,
ועל צבא שלעמו הביא כבוד.

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד:
למי, למי יש יותר כבוד!

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד:
למי, למי תמיד למי יש יותר כבוד!

ברביעי לחודש יוני, עוד לפני ה'עסק',
נפגשו אז שליטי ירדן-קהיר-דמשק:
"להתראות בתל אביב" אמרו כשהם שתויים,
אז צה"ל פה הכין להם מסדר- שבויים.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד....

יש אומרים נשבר הכושר של צבאות מצרים,
רק עבדול נאצר לא מסכים והוא צודק בינתיים.
עובדה, שבמרוץ אל חוף התעלה עכשיו,
הראשונים המגיעים- הם חייליו.

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד...

במצרים משנים את הרמזור בינתיים:
מבט לשמאל ולימין וגם אל השמים
ומזהירים: "תראה מטוס, יה שיך מיד תנוס!!!"
הוא לא שלנו, כי שלנו הרוס".

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד...

מספרים בסוד כי אל האו"ם – כך במפתיע
ממצרים ומנאצר בקשה הגיעה:
הם מבקשים מישראל רשות קטנה מאוד
לפתח מיצרי טיראן לאניות.

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד..

נכון שבין משה דיין ובין משה רבנו
עכשיו יש רק הבדל קטן והוא לטובתנו:
יצאנו ממצרים עם משה מן התורה
ועם משה דיין נכנסנו בחזרה.

כולם היום יודעים כבר טוב מאוד...

לשר הביטחון דיין- שלא נאמר דיינו
לרמטכ"ל יצחק רבין- ולכל הבא חילינו
ולמפקד חיל האויר- הלא הוא מוטי הוד
נושא ברכה וגם נשיר: כל הכבוד!

מבוסס על שיר הנושא של המחזמר "קזבלן".

5. **ארץ ישראל יפה / מילים: דודו ברק, לחן: שייקה פייקוב**

נערה טובה יפת עיניים
לנו יש בארץ- ישראל,
ויילד טוב ירושלים"-
הו מי פלל ומי מלל.

ותורה-אורה כזו יש לנו
וגם הגדה ומגילה,
ואלוהים אחד שלנו,

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

וקול חתן וקול כלה.

פזמון : ארץ ישראל יפה,
ארץ ישראל פורחת,
את יושבה בה וצופה,

את צופה בה וזורחת.

לנו יש, אחי, הרים אלפיים
בם נאוו רגלי המבשר,
וגם מלאך מן השמיים,
שאת נפשנו הוא שומר.

וחסיד בעיר הזו יש לנו
וגם חיילות וגם פרחים
והברכות כולן שלנו
והבשורות והשבחים.

והעמק הוא כפתור ופרח
וההר הוא פרח וכפתור
והצפון שלגים וקרר
והדרום זהב טהור.

כל הפרדסים נותנים כאן ריח
והשקדיות כולן פורחות,
השמש כאן תמיד זורח
על מי תוגה ומנוחות.

ארץ ישראל יפה...

גם לפרחחים אשר בנינו
יש מקום בארץ-ישראל
מן הצרות שלא עלינו
אתה ורק אתה גואל.

בכחול-לבן מונף הדגל
וירושלים כל שירי,
אנחנו שוב עולים לרגל,
הו, שירי : "עם ישראל חי!"

ארץ ישראל יפה....

השיר נכתב בהזמנה ללהקת פקוד הדרום. הימים היו ימי אופוריה ושכרון חושים - חזון ארץ ישראל השלמה לאחר מלחמת ששת הימים נראה כנצחי. "ארץ ישראל יפה, ארץ ישראל פורחת, את יושבה בה וצופה, את צופה בה וזורחת". מבט תמים על מקום שקט, פסטורלי, אשר מבטיח שקט עד אחרית הימים. שיר שמאכלס את כל הפנים של א"י של אותם ימים.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

6. פרחים בקנה / מילים: דודו ברק, לחן: אפי נצר

כשאביב נרדם
יעור בחיורון,
בשדות האש יתם
הקרוב האחרון.
ובוקר נהדר
מן הבקעה להר
אז יעלה בזהר ורון.

פזמון: השמש יידום בין עזה לרפיח
ירח ילבין על פסגת החרמון

פרחים בקנה ובנות בצריח
ישובו לעיר חיילים בהמון.

ילדה אחת קטנה
ובידה זרים,
לעיר הלבנה
תצא אז בשירים.
ולחייל נרגש
תשים סביון בדש
והשמיים כה בהירים.

השמש יידום בין עזה לרפיח..

החיילים לעיר
יגיע בעם רב,
עם נערות ושיר
ועם פרחי-זהב.
וכל אשר אתמול
ידע מכאוב ושכול
לא עוד ידע שלכת וקרב.

השמש יידום בין עזה לרפיח...

שיר זה נכתב כהמנון ללהקת התותחנים. בתקופה שלאחר מלחמת ששת הימים.
הפזמונאי דודו ברק למד באותם ימים בארה"ב ונתבקש טלפונית מן המלחין אפי נצר
לכתוב שיר הלל לחיל.

השיר נכתב מתוך געגועים גדולים לארץ ובהנף קולמוס וזמן מה לאחר שדודו ברק שב
ארצה נכנסה קבוצת חיילי להקת התותחנים לאולפן והשיר יצא לדרכו עם הסולנית
יהודית שוורץ. לימים נדרשה אל השיר גם להקת אתניקס.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

7. רבנו גורן / מילים: יורם טהר-לב, לחן: עממי ("הרבי אלימלך")

כשהעם נקרא לתורן
אז הרב, רבנו גורן
על ראשו חבש את כובע הפלדה
עם שופר ועם קפוטה
הוא מיהר אל הדקוטה
ולחם גם בסיני, גם ביהודה .

ביום ב' נשא תפילות אל
המקדש על יד הכותל
ביום ג' כבר נקרא אל השפלה
לא הספיק לגמור בעזה
המכונית שלו כבר זזה
לטהר את מערת המכפלה .

ומשם מיהר רבנו
אל משכן רחל אמנו
זכרונה יגן עלינו עדי עד
לא אמר "שלום עליכם"
כבר קראו לו לבית לחם
כי רבנו גורן יש פה רק אחד .

בחצות היה צריך הוא
להגיע ליריחו
להפיל את חומותיה בשופר
אך מסנטה קתרינה
בא מברק בהול: "הציל נא!"
אז הוא טס בהליקופטר למדבר .

ואחריו בא על אופנוע
במקרה צלם קולנוע
שדהר אחריו באש ובשוחות
וישנם אומרים שצה"ל
לא המשיך לכבוש אף שעל
כי הרב פשוט נפל מהכוחות .

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

הרב הראשי של צה"ל, שלמה גורן ז"ל, גילה במהלך מלחמת ששת הימים חוש היסטורי מרחיק ראות.
הוא נע מהר בעקבות הלוחמים, ותמיד הגיע בין הראשונים לכל אתר היסטורי שנכבש.
הוא היה, למשל, הישראלי הראשון שתקע בשופר ליד הכותל. השיר, כדרכם של שירים סאטיריים, קצת מלגלג על זריזותו של הרב. אך הרב גורן עצמו קיבל את השיר בהתלהבות רבה.

8. רק בישראל / מילים: אהוד מנור, לחן: נורית הירש

כל העם במילואים-
רק בישראל.
מתנדבים עושים חיים-
רק בישראל.
הכרמל יורד לים,
דיסקוטק נסגר מוקדם-
רק בישראל.

הקיבוץ והמושב-
רק בישראל.
ירושלים של זהב-
רק בישראל.
ילדים בגן חובה,
כל אחד רוצה טובה-
רק בישראל.

התפוז הכי מתוק-
רק בישראל.
הירקון תמיד ירוק-
רק בישראל.
יום הולדת לאילן,
וכנרת מול גולן-
רק בישראל.

כל אדם הוא בנאדם-
רק בישראל.
תקבל עצות חינם-
רק בישראל.
איזה יופי של מורל,
כל אחד הוא גנרל-
רק בישראל.

צנחנים הם צנחנים-
רק בישראל.
טייסים הם טייסים-
רק בישראל.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

לא ננום ולא נישן,
התנדב לחיל הים-
רק בישראל.

השיר מייצג את אווירת שביעות הרצון והאופוריה שלאחר מלחמת ששת הימים.

9. גשר אלנבי / מילים: ירון לונדון, לחן: נורית הירש

הגשר לוחט בעלפון צהריים
הדרך דולגת על נחל פושר
שבין נחלת יהודה ואפרים
לגד ראובן וחצי המנשה .

בינות לעצי אקליפטוס ותומר
שיטה קוצנית ותפוז ולימון
על פני חלוקי הנהר והגומא
נוסע עבדאללה לארץ עמון .

גשר ביילי גשר גשר
בין גדותיים ירוקות
אך מה אלה היריות ומה הפשר
של כל שוחות המקלעים העמוקות ?

הגשר לוחט וזבובי צהרים
את תא המטען בהמון מכסים
עבדאללה ממתין לתורו בשורה עם
כתונת אינגליזית או כתונת פסים .

החום מעייף בתנועות עצלתיים
בודק המוכס מחרטום עד גלגל
מאה נהגים מעשנים בינתיים
סיגריות פריד וסיגריות אל על .

גשר ביילי גשר גשר ...

טרנזיסטור משמיע זמרת ברקע
חיל מתנועע לקצב הגיז
עבדאללה אפנדי הגיע ממכה
העיר הקדושה שבארץ חיג'אז .

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

עבדאללה יסע לארם נהריים
עבדאללה לכווית עוד ירחיק לו לנדוד
הגשר לוחט בעלפון צהריים
באים והולכים ובאים בני הדוד .

גשר ביילי גשר גשר ...

10. בהיאחזות הנחל בסיני / מילים ולחן: נעמי שמר

בהיאחזות הנח"ל בסיני
המון דברים יפים ראו עיני
כמו למשל- חיילת יחפה
וצמתה מוטלת על כתפה.

ובחצר היו החיילים
צולים דגים גדולים על גחלים
המון דברים יפים ראו עיני
בהיאחזות הנח"ל בסיני.

שם כל השרות והדליות והרינות
פסעו לאט בתוך דגרת קזוארינות
עם כל האור וכל הפנאי
אשר ראיתי בעיני.

בהיאחזות הנח"ל בסיני
אני לא האמנתי לעיני
כשראיתי מעשה כשפים
ספרי שירה קטנים על מדפים

שירי רחל ו'כוכבים בחוץ'
כמו לפני שנות אלף בקיבוץ ;
אני ממש שפשפתי את עיני,
בהיאחזות הנח"ל בסיני.

כשכל השרות והדליות והרינות...

בהיאחזות הנח"ל בסיני
אני לא האמנתי לעיני
כשפתאום פגשתי בפינה
את ארץ ישראל הישנה.

את ארץ ישראל האבודה
והיפהפייה הנשכחת,
והיא כמו הושיטה את ידה
כדי לתת ולא כדי לקחת

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

אני לא האמנתי לעיני,
בהיאחזות הנח"ל בסיני.

איך כל השרות והדליות והרינות...

בהיאחזות הנחל בסיני
המון דברים יפים ראו עיני
המון דברים יפים שבגללם
רציתי לחבק שם את כולם.

ללחוש לפרצופים הנבוכים ;
הו מי יתנני במדבר "מלון אורחים"?
(הו מי יתנני במדבר "מלון אורחים"?)

עם כל השרות והדליות והרינות,
אפסע לאט בתוך שדרת קזוארינות
עם כל האור וכל הפנאי
אשר ראיתי לפני במו עיני במו עיני.

11. הייתי נער / מילים: דוד עתיד, לחן: יאיר רוזנבלום

היעדים מטוהרים והרוסים
שלגים על החרמון מול שמש נמסים
ובעיירת רפאים על הרמה
חמור בודד תועה כבטרם מלחמה .
הקיץ שב למשלטיו הישנים
אבל פניך, נערי, נותרו שונים .

היה לי נער מאוהב היה לי נער ,
צלול היה קולו צלולות היו עיניו
הקרב נדם ושוב קרב הוא אל השער
אך הילוכו כבד וחתומות פניו.

הווילונות הוסרו והנייר גורד
פקיד העירייה נעל את המקלט
שלוחות הדשא מטפסות ומעלות
ירוק טרי על צלקות התעלות .
הרימונים חזרו לשוק לדוכנים .
אבל פניך, נערי, נותרו שונים .
אבל פניך, נערי, נותרו שונים .

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חזור ערכים וחורשת

עמדי בשער נערה עמדי בשער
אני חוזר אלייך בדרכי עפר
הייתי נער, נערה, הייתי נער,
עכשיו חייכי אלי מוכרת ויפה .

גילחנו השפם קיפלנו המדים
שתקנו סביב ספלי קפה עם ידידים
העניינים שבים אט, אט למסלולם
לומדים לא להזכיר את אלה שאינם .
לומדים לחזור להרגלים הישנים .
אבל פניך, נערי, נותרו שונים .

היה לי נער...

שוב החשמל בוהק בלילה ברחובות
שלטי האור מוכרים פלאפל ותקוות
על מדרכות בין שולחנות בירידים
המיני שב להשתלט על המדים .
על גל האתר צועדים הפזמונים .
אבל פניך, נערי, נותרו שונים .
אבל פניך, נערי, נותרו שונים .

עמדי בשער ....

אך הילוכו כבד וחתומות פניו ..
חייכי אלי מוכרת ויפה...

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שער שמיני: שירי יזכור

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שירי יזכור

1. הכותל / מילים: יוסי גמזו, לחן: דובי זלצר

עמדה נערה מול הכותל
שפתיים קרבה וסנטר
אמרה לי: "תקיעות השופר חזקות הן,
אבל השתיקה עוד יותר..."
אמרה לי: "ציון הר הבית"
שתקה לי: "הגמול והזכות",
ומה שזהר על מצחה בין ערביים
היה ארגמן של מלכות.

הכותל - אזוב ועצבת,
הכותל - עופרת ודם.
יש אנשים עם לב של אבן,
יש אבנים עם לב אדם.

עמד הצנחן מול הכותל,
מכל מחלקתו רק אחד
אמר לי: "למוות אין דמות אך יש קוטר -
תשעה מילימטר בלבד..."
אמר לי: "אינני דומע",
ושב להשפיל מבטים,
"אך סבא שלי, אלוהים היודע,
קבור כאן בהר הזיתים".

הכותל - אזוב ועצבת...

עמדה בשחורים מול הכותל
אמו של אחד מן החי"ר.
אמרה לי: "עיני נערי הדולקות הן
ולא הנרות שבקיר".

אמרה לי: "אינני רושמת

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

שום פתק לטמון בין סדקיו.
כי מה שנתתי לכותל רק אמש,
גדול ממילים ומכתב".

הכותל - אזוב ועצבת...

במקור נקרא שיר זה "כולכם כהנים ולוויים" בהשוותו את הלוחמים לכהנים ולוויים
מנסה הכותב לעטות על הלוחמים הילה של קדושה; השיר מבטא הלך רוח של הכרת
תודה לאלה שהביאו בגופם את הניצחון.

וזה נוסח הבית שהושמט:

עמד מול הכותל עימנו
הרב הישיש בתפילה.
אמר לי: "אשרי שזכינו כולנו"
ושב, ונזכר, לא כולם.
עמד בדמעה מנצנצת
יחיד בין עשרות טוראים.
אמר לי: "מתחת לחאקי, בעצם,
כולכם כהנים ולוויים".
הכותל- אזוב ועצבת...

2. מה אברך / מילים: רחל שפירא, לחן: יאיר רוזנבלום

מה אברך לו, במה יבורך?
זה הילד? שאל המלאך.

וברך לו חיוך שכמוהו כאור
וברך לו עיניים גדולות ורואות
לתפוס בן כל פרח וחי וציפור
ולב להרגיש בו את כל המראות.

מה אברך לו, במה יבורך?
זה הנער? שאל המלאך.

וברך לו רגליים לרקוד עד אין סוף
ונפש לזכור בה את כל הלחנים
ויד האוספת צדפים עלי חוף

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

ואוזן קשובה לגדולים וקטנים .

מה אברך לו, במה יבורך ?

זה העלם? שאל המלאך .

וברך כי ידיו הלמודות בפרחים
יצלחו גם ללמוד את עוצמת הפלדה
ורגליו הרוקדות - את מסע הדרכים
ושפתיו השרות את מקצב הפקודה .

מה אברך לו, במה יבורך ?

זה הגבר? שאל המלאך .

נתתי לו כל שאפשר לי לתת:
שיר, וחיוך, ורגליים לרקוד
ויד מעודנת, ולב מרטט
ומה אברך לך עוד ?

מה אברך לו, במה יבורך ?

זה הילד? העלם הרך .

הנער הזה - עכשיו הוא מלאך .

לא עוד יברכהו, לא עוד יבורך .

אלוהים, אלוהים, אלוהים

לו אך ברכת לו - חיים.

המלחין יאיר רוזנבלום יצא לסופשבוע בקבוץ "שפיים" לאחר עבודה מאומצת עם הלהקות הצבאיות. באותה עת כתב שירים ללהקת חיל הים בה שרתו בין היתר רבקה זהר, שלמה ארצי וריקי גל. בעלון מקומי הוא מצא את שירה המופלא של רחל שפירא, בת שפיים – "מה אברך" לזכר אלדד קרוק, בן הקבוץ שנהרג במלחמת ששת הימים. יאיר נדרש אל השיר, לאחר שביקש קשות להלחינו והשיר היה לאחד משירי הזיכרון היפים והמרגשים ביותר שנכתבו אי פעם בישראל.

3. מי שחלם / מילים: דידי מנוסי, לחן: יוחנן זראי

מי שחלם לו ונשאר לו החלום

מי שלחם, הוא לא ישכח על מה לחם

מי שנשאר ער כל הלילה עוד יראה אור יום

מי שהלך הוא לא ישוב עוד לעולם .

מי שהבטיח לא הניח את חרבו

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

מי שקראו לו הוא צעד בראש כולם
מי שאהב לו - עוד צפויות לו אהבות רבות
מי שהלך הוא לא יאהב עוד לעולם .

וההרים עוד בווערים באש זריחות
ובין ערביים עוד נושבת רוח ים
אלף פרחים עוד משמחים כל לב בשלל פריחות
מי שהלך הוא לא יראה זאת לעולם .

מי שחלם והתגשם לו החלום
מי שלחם עד ששמע קול מנצחים
מי שעבר את כל הלילה, וראה אור יום
הוא לא יניח שנשכח את ההולכים

מי שהבטיח וזכה גם לקיים
מי שהצליח לחזור מן הדרכים
מי שכאב, אבל הבין שהכאב אילם
הוא לא יניח שנשכח את ההולכים .

וההרים עוד יבערו באש זריחות
ובין ערביים תנשב עוד רוח ים
אלף פרחים עוד יפרחו בין ובתוך שוחות
הם שיעידו, כי זכרנו את כולם.

4. במקום "קדיש" / מילים: יוסי גמזו, לחן: יוסי ולד

אלה ששוב לא יהיו,
אלה ששוב לא נפגש-
אלה שלא יצחקו לעולם,
אלה שקמו מול אש,
אלה שרצו באש-
כך שהיו ואינם עוד ישנם!

הם ישנם בליבם של כולם..
כי ישנם ויהיו לעולם
בחיוך הנפלא,
בצורות המקלע,
בשתיקה ובבכי החם...

כמה קצר האביב, כמה שותק המשלט
כמה אילמים השירים למולם.
כל המילים הגדולות, מה הן מול אמא אחת?
אמא אחת של אחד מכולם.

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

הם ישנם בליבם של כולם...

שום זיכרון לא יסלח, שום שכחה לא תמחק,
שום אהבה לא תגליד עם הזמן.
אלה שכאן- לא ידעו שוב אם לשתוק או לצעוק –
רק השתיקות צועקות מעצמן...

הם ישנם בלבם של כולם..

5. בשביל אל הבריכות / מילים: יורם טהר-לב, לחן: אלונה טוראל

רוחות חמות נשבו בינות עצי האורן
ורחש ממטרות עלה מן השדות
בתוך שיער ראשה הלבנה הצפורן
וכף ידה קטנה הלבנה בידו.

בשביל אל הבריכות פסעו שלובי ידיים
וכוכבים נשרו למים עם הטל
ותן בודד צחק הרחק לתוך הליל
והיא אמרה: אתה כל כך יפה, חייל.

והיא אמרה לו: הן מחר תצא לדרך
ואת תרמילך ארזתי שאותו תקח
לא שמתי בו מכתב, לא פרח למזכרת
הן אם תזכור – תזכור ואם תשכח – תשכח.

ועת חזרו בשביל מן הברכות עם שחר
דמעות הטל נתלו גדולות על קני הסוף
והוא את כף ידה אחז ביד בוטחת
והיא הביטה בו מתוך מסך שקוף.

והוא אמר לה: ילדתי, אני אחזור עוד
גם אם רחוק אלך, לבי נשאר אתך.
והיא החזירה לו בלאט את הצפורן,
הן אם יזכור- יזכור ואם ישכח-ישכח.

והוא הלך לקרב עת החמה הנצה
ולא חזר משם ימים רבים כל כך.
והיא יודעת שהוא לא יחזור לנצח
והיא עוד מתפללת שהוא רק שכח..

את השיר כתב יורם טהר-לב לפני מלחמת ששת הימים כשיר אהבה, אך הוא לא הוקלט. אחרי המלחמה רצתה הזמרת חווה אלברשטיין להקליט אותו, אך ביקשה שהמחבר יוסיף בית הקשור למלחמה. כך נוסף הבית האחרון העצוב של השיר.

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

6. בן יפה נולד / מילים: אהוד מנור, לחן: נורית הירש

בן יפה נולד
כל כתף הכרמל
ומברכים הגיעו מכל עבר.
גשם טוב ירד
כי נעתר האל
והחיטה נבטה בשדות השבר.

שמש חם זרח
ורוח קר נשב
הילד כבר לומד לקרוא בספר.
עץ שקד פרח,
סיון, תמוז ואב
והתינוק הרך היה לגבר.

בוקר יום ראשון
ליד התחנה,
חכתה אתו "עד שתבוא רכבת".
בשכבה לישון,
לפני שנרדמה,
שורות כחולות הייתה אליו כותבת.

ציפורים עוזבות,
בערב כבר קריר,
יפה בליל שבת חכתה בשער.
סתיו ברחובות,
מחר היא בת עשרים,
אך למה לא מלאו עשרים לנער?

בן יפה נולד
על כתף הכרמל
ומברכים הגיעו מכל עבר
גשם טוב ירד
כי נעתר האל
והחיטה נבטה בשדות השבר.

7. הוא היה / מילים: יחיאל מוהר, לחן: דובי זלצר

מכל המילים שיצאו מגדרן
בימים של גאון ויגון ותקוה
שתי מילים יש פשוטות, איזמות
מכולן
שתי מילים נוראות... הוא היה ...

הוא היה נער חמד

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - מדור ערכים ומורשת

הוא היה מתולתל
הא היה משחק
כדורגל וסל-
אבל כשאמרו לו לצאת, הוא יצא,
ועכשיו... הוא היה... הוא היה..

הוא היה סירת
הלה הרוטט
עד נשק למדבר
ועוד אין לו יוד-טית
מבאר החיים לא שתה לרויה
ועכשיו... הוא היה... הוא היה...

בין אש ועופרת
הנער צעד.
ולנוגה האש
את בריתנו כרת.
כך הופכים נערים כמותו אגדה,
כי עכשיו... הוא היה... הוא היה..

מכל המילים שיצאו מגדרן
בימים של גאון ויגון ותקוה
שתי מילים יש פשוטות, איומות
מכולן
שתי מילים נוראות.. הוא היה...

8. שיר לשלום / מילים: יעקב רוטבליט, לחן: יאיר רוזנבלום

תנו לשמש לעלות
לבוקר להאיר ,
הזכה שבתפילות
אותנו לא תחזיר .

מי אשר כבה נרו
ובעפר נטמן ,
בכי מר לא יעירו
לא יחזירו לכאן .

איש אותנו לא ישיב
מבור תחתית אפל ,
כאן לא יועילו
לא שמחת הניצחון
ולא שירי הלל .

50

יובל למלחמת ששת הימים

יובל למלחמת ששת הימים

ענף תורה והסברה - חדור ערכים ומורשת

לכן, רק שירו שיר לשלום
אל תלחשו תפילה
מוטב תשירו שיר לשלום
בצעקה גדולה .

תנו לשמש לחדור מבעד לפרחים .
אל תביטו לאחור, הניחו להולכים .
שאו עיניים בתקווה, לא דרך כוונות
שירו שיר לאהבה ולא למלחמות .

אל תגידו יום יבוא -
הביאו את היום !
כי לא חלום הוא
ובכל הכיכרות
הריעו רק שלום !

לכן, רק שירו שיר לשלום...

שיר זה נכתב לאחר מלחמת ששת הימים ללהקת הנח"ל, ומיד הפך להמנון
פרובוקטיבי, דקלרטיבי ונוקב.
תחילה לא אושר לשידור, אולם לימים זכה לתהילת עולם, פרש כנף וזכה לביצועים
רבים בהם ביצועים של זמרי חו"ל כגון = ג'ון באאז.

השיר זכה להכנס להיכל הנצח, לאחר שנמצא בכיס מעילו של ראש הממשלה המנוח,
יצחק רבין, בעת שנורה למוות בעצרת השלום בכיכר מלכי ישראל (לימים כיכר רבין).
הנייר עליו נכתב השיר היה מגואל בדם ליבו של רבין ז"ל.
בני נוער יהודים רבים בארץ ובעולם שרו את השיר והדליקו נרות לזכרו של ראש
הממשלה שהיה רמטכ"ל מלחמת ששת הימים.

50

יובל למלחמת ששת הימים